

רם מואב כביתו השבוע

"יש שעות שאני חושב: לעזאזל, נמאס לי הכאבים!"

פעם עוד יכולתי לעזור ליהודית במיטת. אחת מהנאות החיים שלנו זה אוכל. אפילו את זה הפסקתי. אנחנו מומחים באוכל סיני. כעת אני לא מסוגל בגלל הגב. לעמוד. אני סובל מחוסר נשימה. אני חלש. קשה לי לשבת. אני עובד

שמונה חודשים. רציתי להוציא את הספר לפני שאמות. היו לי כמה משברים, והנה הספר יצא לאור ואני החוקתי מעמד. ניצחתי את הסטטיסטיקה.

ומישפחה, כיצד קיבחה היא מישפחה את מחלתך?

יש לי מזל שיש לי אשה יוצאת מהכלל. זהו המפתח ליכולת שלי לתפקד באופן נורמלי. כי אם יהודית לא היתה כזאת, לא יכולתי לחיות חיים נורמלים. אנחנו מתפקדים כאילו אחיה לעד, מתכננים במשק. אני כבר לא עובד יותר, רק עומד בחלון וצועק על בני עומר, מחלק לו פקודות מה לעשות. אנחנו נוטעים עצים שנאכל את פירותיהם רק בעוד חמש שנים, ואני מתעלם לגמרי מהעבודה שאולי לא אחיה פה. אני רב עם עומר כשהוא רוצה לגדוע את עץ התות, למרות שאני יודע שמאוד יכול להיות שלא אראה אותו בפריחתו. אנחנו חיים באופן נורמלי, מתוך ידיעה שמחר לא אחיה פה. החיים שלנו כעת יותר עשירים, כי אני בבית. אני אף פעם לא עצוב. אסור לי להיות עצוב, אין לי זמן להיות עצוב.

שני ילדיך בני העשר, אמנון ורותי, מבינים את מצבך?

באופן מוחלט. אני חושב שזה מטריד אותם, אך הם לומדים להתמודד עם הריבעיה. אני חושב שזה קשה להם. אחרי הכל, אבא שהם אוהבים הולך למות. זה מציק להם, אך הם יודעים להתמודד עם זה ולמדו לראות את הצדדים היפים. רותי אומרת: כמה זה טוב שאבא עכשיו רותי כל הזמן, ואפשר לראות אותו טלוויזיה, לפעמים הילדים מקבלים את זה יותר מדי טבעי. נסענו פעם עם עומר להביא עיזים מאוניברסיטת תל-אביב. בדרך חזרה הרגשתי לא טוב. אמרתי לעומר: אם אני אתעלף... או הוא ענה: בחיך, אבא, תפסיק לבלבל את המוח. תגיד מה לעשות עם הגוויה, הוא הגויים קצת. אבל אני לימדתי אותו להתייחס כך אל המחלה שלי ואל המוות הצפוי.

כמה אתה מוגבל עקב המחלה?

לך? אני לא יכול לעשות שום דבר פיסי.

בילוי משגע במיין, כשבתמורה הצטרחתי להרצות במשך עשרים דקות. מה עוד צריך הבן-אדם? ואו התחלתי לשים לב שכלי שום סיבה אין לי כוח לעלות לחדרי שבקומה השנייה. הרגשתי שכאשר אני יוצא לטייל בערב, אני מרגיש חלש. חזרתי ארצה, הלכתי לרופא ואו נודע לי שאני חולה ומאו אני מידרדר.

אחד מתוך עשרה אנשים אומר שהרעיון של הספר שלי הוא רעיון נאצי. זה זוכיח שגישתם של רוב האנשים לגנטיקה היא אמוצינאלית חזקה

אמרו לך מייד שהמחלה חשך כתמרפא?

יש לנו רופא בלתי רגיל, הפרופסור צבי בוטוביץ'. הוא אמר לי מייד את האמת.

האם זוהי גישתו לכל החרי לים, לומר מייד את האמת המרצה?

לכל חולה הוא בוחר את הגישה המתאימה, אבל אני לא סמכתי רק על ההבחנה של הרופאים. הלכתי לספרייה, הוצאתי ספר וראיתי שנשאר לי מכסמסם שנה, שנה וחצי לחיות.

אתה אדם פעלתן ועסוק מאוד. כיצד היגבת כאשר נפלה עדיך הכשורה הקשה?

אם היית שואלת אותי יום אחד לפני כן איך אני אגיד אם יגידו לי שחליתי ב- מחלה חשוכת-מרפא הייתי אומר לך שאני לא יודע. אבל קיבלתי את הבשורה בצורה הטבעית ביותר. הגישה שלי היתה: יש לי בכיס 49 שנים של חיים טובים מאוד. הספקתי הרבה יותר מאשר הרבה אנשים. הגיע הזמן ללכת, או זהו זה. נשאר לי מעט זמן, צריך לחיות הכי טוב. לעשות רק מה שאני רוצה לעשות, ומכסמסם שאפשר. נוכחתי לדעת שזה לא מפחיד אותי. אם מחר אני אקום בבוקר ואראה שאני גבר, אני לא אחרגש. תירגלתי את המישפחה, לא רוצה שיקבלו הלם כשזה יקרה. התרגילים שלי מתבטאים במהגיד להם כל פעם: חברה, נותרו שבועיים-שלושה וכשזה יקרה, הם יגידו: "אוף, טוב שנפטרנו מהגודניק הזה."

מהו יחסך אל המוות?

אני מתייחס אליו כאל חלק בלתי נפרד מהחיים. עוד עשר שנים, פחות עשר שנים — כולם הולכים בסופו של דבר.

המוות הקרוב מפחיד אותך?

אף פעם לא הייתי פחדן. גם לא כשהייתי חייל במלחמת העצמאות והייתי בסכנת מוות מאוד מוחשית.

ואיך חושש מכתי נודע?

רק דבר אחד אני לא רוצה: שבהלוויה שלי יהיו הדוסים המלוכלכים האלה, אם נ' אני יודע שאז זה כבר לא יסריד אותי

אני רק יכול לומר לך בודאות, ש- הרופאים אמרו לי: "עם המחלה הזאת זהו זה. תוך שנה-שנתיים אתה גומר."

היו לי מצבים שהייתי מאושפן וחשבתי שארטרטו אני הולך, ואפילו לא הספקתי לגמור את הספר. כשגמרתי, התקשרתי מייד עם הוצאת זמורה ביתן. הסטטיסטיקה היתה נגדי, הרופא אמר שיש לי

של להקת "תיסלאם" הולכת לכיתה ט' בתיכון האזורי בנבעת-ברנר. אמנון ורותי עולים לכיתה ה'.

יהודית מגבנה בעצמה את גבינת העיזים, כמעט שאינה עורכת קניות. משק ביתה מספק את כל מחסורם. רם יושב בחדר-העבודה שלו, עובד על ספרו השני, "לונה". ספר המשך ל"זרמת הכמסם", מישפחה מאושרת. אלמלא ידעתי על האסון שפקד אותם, לא הייתי מנחשת לעולם.

לפני שלוש שנים, בהיותו בחוף-לארץ, חש רם מואב ברע. כשחזר ארצה, נודע לו שחלה במחלה חשוכת-מרפא. הרופאים אים נתנו לו שמונה חודשים לחיות. האנציקלופדיה נתנה לו שנה-שנה וחצי. מאז חלפו שלוש שנים, רם מואב ניצח את הסטטיסטיקה. בתקופה זו השלים את כתיבת ספרו. אשתיו-סיני הציבור של הוצאת הספרים שלו, גבי ליון, סיפרה לי שרם נהג לטלפן ולהגיד להם: חברה, הזרזו, אני רוצה לראות את הספר שלי בעודי בחיים, כשטלפני פנתי אליו, אמר לי: באוי מהר, אי אפשר לדעת איפה אחיה מחר.

פחדתי לבוא. אנשים נרתעים מפני חולים במחלה חשוכת-מרפא. זה מפחיד, זה לא נעים. לא סיפרתי לרם מואב, אך ביום הפגישה התרגשתי מאוד. דחיתי אותה מהבוקר לשעות אחר-הצהריים. לא פגשתי אדם חולה אנוש ומישפחה מלנכולית. פגשתי אדם מלא שימחת-חיים, השמח על כל רגע

רם מואב לפני המחלה

"גיליתי מי חבר שלי, ומי לא!"

נוסף שניתן לו לחיות, המתייחס אל המוות הצפוי לו כאל רע הכרחי, ומישפחה המתפקדת כאילו כלום, כאילו הכל כרגיל. ילדים שמחים ורעשניים, אשה מקסימה ושופעת חמימות. מדבר רים על המחלה בפתיחות, משוחח עם המוות בהומור, הופכים את הסיפור הכואב הזה למשהו שניתן לסבול אותו, שאפשר לחיות איתו. ההומור אינו שחור. מישפחה מואב נתנה לי להרגיש שלמות זה לא נעים, אך אין צורך להפוך מוות קרוב למיתוס.

כשיצאתי מבית מישפחת מואב, כעבור שלוש שעות, יצאתי בהרגשה שפגשתי אנשים מאושרים.

רם, מהי המחלה שאתה חר

לה בה? שמה עמילריאדיווס. זוהי מחלה נדירה ומסובכת מאוד. ישנו חלבון הנמצא בגוף בכמויות מזעריות. כשהוא מתחיל להצטבר ברקמות, הן אינן מסוגלות לתפקד ואז זה מביא למחלה. זה יכול לפגוע בלב, בכליות, במעינים.

היכן זה פגע בך?

בכליות. זו היתה ההתחלה. התיפקוד של הכליות נפגע. אתמול עשו לי ניתוח כדי לעשות דיאליזה.

איך זה התחיל?

שלחו לי כרטיס-חינם לבוא להרצות בכינוס של החברה האמריקאית למדעי הדגים, שהתקיים במיין שבארצות-הברית. מקום נפלא. שהייתי בכינוס ואשתי, יהודית, באה לביקור. התנאים היו אידיאליים. לא לקחתי את הכינוס ברצינות, והתייחסתי אליו כאל כייף של חופשה,